

УДК 796.72.093.55

МОДЕЛЬ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ЗМАГАННЯ З МОТОКРОСУ ТА ЇЇ ЗМІСТОВНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ НАПОВНЕННЯ

**Марія СОВА¹, Олег РИБАК²,
Людмила РИБАК²**

¹ Харківський фаховий коледж спорту, Україна

*² Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, Україна*

Спортивно-технічні й прикладні види спорту стають в Україні дедалі популярнішими. Вони виконують виключно важливу функцію, яка пов'язана з підготовкою висококваліфікованих фахівців для Збройних сил України і народного господарства [1, 2]. Одним із таких видів є мотокрос. Його стрімкий розвиток, поява нових недосвідчених організаторів, збільшення кількості його прихильників, зростання швидкісних можливостей сучасних спортивних мотоциклів [3] і змагальна діяльність спортсменів з близькими до граничних технічними, фізичними і психічними параметрами [4] зробили цей вид спорту ще більш небезпечним для самих спортсменів, а також суддів, глядачів, обслуговуючого персоналу й довкілля. Тож питання безпеки змагальної діяльності в мотокросі є важливішими від спортивних, конструкторських, фінансових чи

інших, оскільки найголовніше завдання організаторів — запобігти травматизму учасників, глядачів і персоналу служб [5].

Ураховуючи соціальний зміст проблеми, будь-які дослідження заходів безпеки змагання, пов'язаних із життям і здоров'ям людей? збереженням довкілля, можливі лише на мислених моделях цих явищ. Урахування величезного різноманіття властивостей реальних об'єктів і процесів неорганічного й органічного світу за його фізико-математичного моделювання є надзвичайно важким завданням. Для формулювання потрібних залежностей, за допомогою яких з необхідною точністю можна описати істотні властивості й процеси, що відповідають реальним явищам, потрібні відповідні ідеалізовані моделі. Основним критерієм правильності розроблених моделей є практика.

Знакові моделі належать до мислених моделей, вони дають змогу зобразити в наочній формі складну структуру, пояснити взаємозв'язок різних елементів у складних системах. Оскільки реальне явище має значно більше параметрів, ніж його модель, під час розроблення знакової моделі системи безпеки автомобільного змагання ми визначили її найголовніші параметри, що дало змогу розробити найбільш наближену до неї модель, яка відтворює головні властивості цього явища та має важливе прикладне значення.

У результаті ґрунтовного вивчення, аналізу й узагальнення спеціальної літератури, службової документації, педагогічного спостереження змагальної діяльності в мотоспорті, а також українського й міжнародного досвіду організації заходів безпеки мотоциклетних змагань, нам вдалося виявити найважливіші параметри (заходи й засоби) безпеки змагальної діяльності спортсменів-мотогогонщиків як цілісної системи, які й було покладено в основу достатньо наближеної до реального процесу організації безпеки змагання знакової моделі в вигляді плану безпеки. Її дослідження дало змогу відтворити найголовніші властивості цього явища, виявивши основні системоутворювальні взаємозв'язки (інформаційні, часові, територіальні, міжвідомчі й фінансові) між окремими його параметрами (різними заходами й засобами безпеки), й на основі цього розробити низку практичних рекомендацій стосовно удосконалення організації безпеки конкретних автомобільних змагань.

Аналіз планів безпеки етапів чемпіонатів світу, етапів чемпіонатів і кубків Європи, а також вивчення чинного законодавства України й власний багаторічний досвід організації, проведення й суддівства змагань з мотокросу дав змогу вперше розробити повний перелік і зміст документів, які повинен містити план безпеки, серед них схема безпеки траси змагання, перелік служб, персоналу й засобів безпеки змагання, перелік службових автомобілів безпеки організатора та залучених служб, плани безпеки місць передстартових й остаточних перевірок й контролів, плани безпеки місць урочистого відкриття і закриття змагання, копія розпорядження місцевої влади, копія угоди зі страховою компанією, формуляри заявок спортсменів, автомобілів сервісу й персоналу команди, інструкція з дотримання вимог безпеки, формуляр акта нещасного випадку, протоколи постів на трасі, кошторис підготовки й реалізації заходів безпеки, наказ по організації, що проводить змагання.

Список використаних джерел

1. Рибак, О. Ю. (2013). Безпека змагальної діяльності в автомобільному спорті : монографія. Львів: ЛДУФК.
2. Рибак, О. Ю., Виноградський, Б. А., Скальський, Д. В. & Рибак, Л. І. (2023). Вплив різних чинників на спортивний результат у кросі на мотоциклах із колясками. Науковий дискурс у фізичному вихованні і спорті, 1, 58-68.
3. Kondracki, R. (2018). *Motocykle Enduro, sportowe, wyczynowe, cruisery wojskowe, skutery*. Bierlsko-Biała: Dragon.
4. Шишка, В. В., Чередниченко, М. А. & Градусов, В. О. Психофізіологічні показники спортсменів високої кваліфікації, які спеціалізуються в мототрициклістському спорті. Фізична культура, спорт та здоров'я: матеріали XV між нар. наук.- практ. конф.(с. 129-131). 2015, Харків, Україна, ХДАФК.
5. Самсонкин, В. Н., Пугач, Я. И., Друзь, В. А., Чередниченко, М. А., Шутеев, В. В., Шутеева, Т. Н., Горина, В. В. & Шишка, В. В. (2016). Иновационные методы оценки физического состояния человека как фактора обеспечения эффективного управления движущимся объектом. Слобожанський науково-спортивний вісник, 1 (51), 81-86.